

**MA’MURIY SUDLAR TOMONIDAN KO’RIB CHIQILADIGAN
MANSABDOR SHAXSLARNING QARORLARI VA
HARAKATLARI(HARAKATSIZLIGI) YUZASIDAN NIZOLARNING
NAZARIY-HUQUQIY JIHALTLARI: MA’MURIY ORGAN, MA’MURIY
QAROR**

OBLOKULOV Munis Musinovich
Sudyalar oliy maktabi tinglovchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy sud ishlarini yuritish to‘g‘risidagi qonunchilik normalari asosida ma’muriy sudlar tomonidan ko‘rib chiqiladigan mansabdor shaxslarning qarorlari va harakat(harakatsizlik)lari yuzasidan nizolarning umumiy jihatlari, boshqa ish yuritish bilan bo‘lgan farqli va o‘xshash jihatlari tahlil qilingan. Shuningdek, Konstitutsiya va boshqa qonun hujjatlari orqali mazkur turdagi nizolarni hal qilishda eng muhim sanalgan ma’muriy organ, ma’muriy hujjat hamda ma’muriy xatti-harakatlar tushunchasining huquqiy tahlillari amalga oshiriladi. Shuningdek, statistik ma’lumotlar hamda sud amaliyotidan keyslarni tahlil qilish orqali mavjud muammolar va ularga muqolib yechimlar taqdim etiladi.

Kalit so‘zlar: ma’muriy yustitsiya, ma’muriy nizo, ma’muriy organ, ma’muriy hujjat.

ОБЛОКУЛОВ Мунис Мусинович
Слушатель Высшей школы судей

**ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ СПОРОВ ПО
РЕШЕНИЯМ И ДЕЙСТВИЯМ (БЕЗДЕЙСТВИЮ) ДОЛЖНОСТНЫХ
ЛИЦ, РАССМОТРЕННЫХ АДМИНИСТРАТИВНЫМИ СУДАМИ:
АДМИНИСТРАТИВНЫЙ ОРГАН, АДМИНИСТРАТИВНОЕ
РЕШЕНИЕ**

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируются общие аспекты споров о решениях и действиях (бездействии) должностных лиц, рассматриваемых административными судами на основании правовых норм Республики Узбекистан о проведении административного судопроизводства, с отличиями и сходствами других производств. Также проводится правовой анализ понятия административного органа, распорядительного документа и административного поведения, которые считаются наиболее важными при разрешении данного вида споров посредством Конституции и других правовых документов. Также существующие проблемы и варианты их решения представлены посредством анализа статистических данных и случаев из судебной практики.

Ключевые слова: административная юстиция, административный спор, административный орган, административный документ.

OBLOKULOV Munis

Student of the Supreme School of Judges

THEORETICAL-LEGAL ASPECTS OF DISPUTES OVER THE DECISIONS AND ACTIONS (INACTION) OF OFFICIALS CONSIDERED BY THE ADMINISTRATIVE COURTS: ADMINISTRATIVE AUTHORITY, ADMINISTRATIVE DECISION

ANNOATION

In this article, general aspects of disputes regarding the decisions and actions (inactions) of officials considered by administrative courts based on the legal norms of the Republic of Uzbekistan on the conduct of administrative court proceedings, with other proceedings differences and similarities are analyzed. Also, the legal analysis of the concept of the administrative body, administrative document and administrative behavior, which are considered the most important in resolving this type of disputes through the Constitution and other legal documents, is carried out. Also, the existing problems and their alternative solutions are presented through the analysis of statistical data and cases from judicial practice.

Keywords: administrative justice, administrative dispute, administrative body, administrative document.

O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsyasining muqaddimida ifodalanganidek, O‘zbekiston Respublikasida inson, uning hayoti, erkinligi, sha’ni va qadr-qimmatli oliy qadriyat hisoblanadigan insonparvar demokratik davlatni, ochiq va adolatli jamiyatni barpo etish borasida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.09.2023 yildagi PF-158-son “O‘ZBEKISTON — 2030” STRATEGIYASI TO‘G‘RISIDA”gi farmoni [1] bilan davlat organlari va mansabdor shaxslarning faoliyati ustidan samarali sud nazoratini o‘rnatish hamda ma‘muriy adliya tizimini yanada rivojlantirish masalasida bir qator islohotlar belgilangan. Shu bilan birga, yangi tahrirda qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsyasining 2-moddasida “Davlat xalq irodasini ifoda etib, uning manfaatlariga xizmat qiladi. Davlat organlari va mansabdor shaxslar jamiyat va fuqarolar oldida mas’ul” ekanligi alohida norma sifatida mustahkamlan. Undan tashqari, Konstitutsiyamizning 130-moddasida ham O‘zbekiston Respublikasida odil sudlov faqat sud tomonidan amalga oshirilishi va O‘zbekiston Respublikasida sud hokimiyati qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi hokimiyatdan, siyosiy partiyalardan, fuqarolik jamiyatining boshqa institutlaridan mustaqil holda ish yuritishi belgilanganligini ko‘rishimiz mumkin. Mazkur normalardan anglashiladiki, hozirda faoliyat yuritayotgan ma‘muriy sudlar odil sudlovni amalga oshiruvchi vakolatli organ sanalib, jismoniy va yuridik shaxslarning davlat organlari bilan bog‘liq bo‘lgan nizolarini hal qiluvchi asosiy “adolat vositasi” sanaladi [2].

Yana bir jihatni borki, uni ham inobatga olish zarur. Jumladan, hozirda ma‘muriy sudlarda amaldagi Ma‘muriy sud ishlarini yuritish to‘g‘risidagi qonunchilikka ko‘ra, 8 ta toifadagi ishlar ko‘rib chiqib, aynan shu kodeksning 2-moddasida ifodalangan vazifalar bajarilib kelinmoqda. Statistik ma‘lumotlarga qaraladigan bo‘lsa, 2024 yilning may oyi ohiriga qadar ma‘muriy sudlar tomonidan ko‘rib chiqilib, public.sud.uz saytiga joylangan sud ishlarining umumiy soni qariyb 100 000 mingdan ortiq bo‘lib, mazkur sonning deyarli 70 foizini aynan ma‘muriy organlar, ular mansabdor shaxslarining qarorlar va harakat(harakatsizlik)lari yuzasidan nizolashish to‘g‘risidagi nizolar tashkil etmoqda. Xulosa qilish mumkinki, kundan kunga jismoniy va yuridik shaxslar tomonidan ma‘muriy

organlar qarorlari, xatti-harakat-harakatsizliklari yuzasidan nizolarning oshib borish tendensiyasi kuzatilmoqda. Shunday ekan avvalo, mazkur toifadagi nizolarning muhim elementlari nimalardan iborat ekanligini, nizolarning tarkibiy qismini hamda nizolarni taalluqligini belgilab beruvchi nazariy xususiyatlarini tahlil qilish dolzarb sanaladi. Mazkur maqola orqali esa aynan ushbu toifadagi nizolarning ayrim o‘ziga xos jihatlari nazariy va huquqiy jihatdan tahlil qilinadi.

Ma‘muriy sudlar faoliyatini tartibga soluvchi asosiy protsessual hujjat sanalgan O‘zbekiston Respublikasining Ma‘muriy sud ishlarini yuritish to‘g‘risidagi kodeksiga ko‘ra sudga taalluqli ishlarning toifalari 27-moddada berilgan. Lekin mazkur moddada “mahalliy davlat hokimiyati organlarining, davlat boshqaruvi organlarining, ma‘muriy-huquqiy faoliyatni amalga oshirishga vakolatli bo‘lgan boshqa organlarning (bundan buyon matnda ma‘muriy organlar deb yuritiladi), fuqarolar o‘zini o‘zi boshqarish organlarining va ular mansabdor shaxslarining qonunchilikka mos kelmaydigan hamda fuqarolar yoki yuridik shaxslarning huquqlarini va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini buzadigan qarorlari, harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to‘g‘risidagi normalar ma‘muriy sudlar tomonidan hal etilishi belgilab qo‘yilganligiga qaramasdan sudlar tomonidan muayyan kamchiliklarga yo‘l qo‘yilmoqda. Ushbu muammolar esa, ushbu nizolarda ma‘muriy hujjat va ma‘muriy xatti-harakatlarning mazmuni va mohiyati, shakli nuqtai nazaridan sanaladi. Shunday ekan, o‘rinli savol tug‘iladi: ma‘muriy organ mansabdor shaxsining qarori deyilganda, ma‘muriy organ deyilganda qanday organlari tushuniladi, ma‘muriy hujjat deyilganda qaysi hujjatlar tushuniladi, shuningdek, ma‘muriy organ mansabdor shaxsning xatti-harakati(harakatsizligi) nima ekanligi muhimdir.

Ma‘muriy organlar ma‘muriy huquqning asosiy instituti sifatida nizolarni ham qilish jarayonida, shuningdek umuman olganda, ma‘muriy-huquqiy faoliyatda muhim o‘rin tutadi. Yuridik fanlar doktoti J.Nematovning ta‘kidlashicha [3], ma‘muriy huquqning shakllanishida ham ma‘muriy organlar birlamchi omil sifatida o‘rin tutgan. Shuningdek, yana boshqa huquqshunosning fikrlariga ko‘ra, ma‘muriy organlar davlat hokimiyati faoliyatida muhim ahamiyat kasb etib, ikkita muhim tasniflash usuliga ko‘ra guhlanadi: m‘muriy-huquqiy faoliyat amalga oshirishiga ko‘ra hamda vazifa-taqsimot vakolatni amalga oshirishiga ko‘ra [4].

Milliy ma'muriy-huquqiy adabiyotlarda “ma‘muriy organ” atamasi yaqin vaqtgacha ishlatilmagan, garchi boshqa xorijiy mamlakatlarda, shu jumladan

Germaniya, Frantsiya va Avstriyada ma'muriy organ tushunchasi uzoq vaqtdan beri ma'muriy huquq fanining ajralmas qismi sifatida tan olingan bo'lishiga qaramasdan. Qoida tariqasida, ma'muriy huquq fanida davlat boshqaruvini amalga oshirishga vakolatli subyektlar davlat boshqaruvi va ijro etuvchi hokimiyat organlari deb ataladi [5]. Shuni ham ta'kidlash kerakki, ijro etuvchi hokimiyat organlari va boshqa davlat organlari o'rtasidagi farq Qonunchilik normalarida aniq ifodalanmagan. Shubhasiz, davlat boshqaruvi faoliyati nafaqat amaldagi qonun hujjatlarida belgilangan tizimga kiritilgan ijro etuvchi hokimiyat organlari, balki boshqa davlat organlari va hatto davlat muassasalari tomonidan ham amalga oshirilishi mumkin. Biroq, bunday davlat organlari va muassasalari tizimi, ularning tashkiliy-huquqiy shakllari, vakolatlari va ijro etuvchi hokimiyat organlari bilan o'zaro munosabatlari tartibi hozirgi kungacha amaldagi qonun hujjatlarida belgilanmagan.

Ilmiy-nazariy manbalarga to'xtaladigan bo'lsak, tahlillar shuni ko'rsatadiki, ma'muriy organ tushunchasi O'zbekiston Respublikasining “Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida” gi Qonuni [6] qabul qilinishi bilan kiritilgan.”Ushbu qonunning qabul qilinishi bilan yuqori hokimiyat va ma'muriy sudlar endi ma'muriy organlarning ma'muriy hujjatlariga nafaqat moddiy qoidalarga, balki protsessual qoidalarga ham asoslangan huquqiy baho berishlari mumkin bo'lgandi. Darhaqiqat, O'zbekistonda ma'muriy organlar konsepsiyasi “Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida” gi Qonun qabul qilinishi bilan paydo bo'ldi, desak mubolag'a bo'lmaydi. Xususan, qonunning 4-moddasida ma'muriy organ tushunchasi belgilangan. Ushbu ta'rifga ko'ra, ma'muriy organ deganda ma'muriy-huquqiy faoliyat sohasida ma'muriy boshqaruv vakolatiga ega bo'lgan organlar, shu jumladan davlat boshqaruvi organlari, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, shuningdek ushbu faoliyatni amalga oshirishga vakolatli boshqa tashkilotlar va maxsus tuzilgan komissiyalar tushuniladi.

Shuningdek, ma'muriy organ tushunchasi 24-sonli Oliy sud Plenumining qarorida ham keltirib o'tilgan. Ma'muriy organlar deganda, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 21-dekabrda PF-269-sonli Farmoni bilan [7], shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 24.12.2019 yildagi 24-son “Ma'muriy organlar va ular mansabdor shaxslarining qarorlari, harakatlari (harakatsizligi) ustidan shikoyat qilish to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqish bo'yicha sud amaliyoti haqida”gi qarorida [8] ham respublika davlat

boshqaruvi organlari (vazirliklar, qo‘mitalar, agentliklar, inspeksiyalar) va ularning hududiy organlari, mahalliy davlat hokimiyat organlari, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari, shuningdek, ma'muriy-boshqaruv vakolati berilgan boshqa organlar, tashkilotlar va maxsus tashkil etilgan komissiyalar tushunilishi qayd etilgan.

Demak xulosa qilish mumkin bo‘ladiki, ma‘muriy sudlar tomonidan ko‘riladigan, Ma‘muriy sud ishlarini yuritish to‘g‘risidagi kodeksning 27-moddasi 1-qismi, ikkinchi bandida ifodalangan “Ma‘muriy sudlar tomonidan ko‘rib chiqiladigan mansabdor shaxslarning qarorlari va harakatlari(harakatsizligi) yuzasidan nizolarning” nazariy-huquqiy jihatlarini tahlil qilishda ma‘muriy organ tushunchasining ahamiyati hamda mazmuni muhim sanaladi. Shundan kelib chiqadiki, ma‘muriy organ bu davlatning muayyan funksiya va vazifalarini amalga oshirish maqsadida tuzilgan alohida tuzilma bo‘lib, u davlat boshqaruvining ajralmas bo‘lagi sifatida xususiy shaxsar bilan davlat o‘rtasidagi ma‘muriy-huquqiy munosabatlarni hal etishga vakolat berilgan organlar va tuzilmalardir [11].

Tahlil qilinayotgan nizoning mazmunida ma‘muriy hujjat(qaror) eng muhim o‘rin tutadi deyish mumkin. Ma‘muriy hujjatning ilmiy nazariy jihatlarini, tushunchasi, tasniflanishi, turlari, shuningdek boshqa qator hujjatlardan farqli sanalgan jihatlarini haqidagi nazariy manbalar tahlil qilinganda shuni ko‘rish mumkinki, ma‘muriy hujjat(qaror) deyilganda davlat hokimiyati vakolatiga ega subyekt tomonidan qabul qilinadigan, huquqiy oqibat keltirib chiqaradigan rasmiy hujjat tushunilishini qayd etish joiz. Biroq mazkur xususiyatlar ma‘muriy qarorning to‘liq mazmunini ochib berolmaydi. Yana bir jihatni yodda tutish kerakki, ma‘muriy hujjat(qaror) ning xususiyatlaridan biri, ayni paytda eng muhim xususiyasidan bir bu ma‘muriy hujjat(qaror) faqat ma‘muriy organ tomonidan qabul qilinishi sanaladi. Shundan ham ma‘lum bo‘ladiki, ma‘muriy sudlarda ko‘riladigan ushbu toifadagi nizolarning tub xususiyati bunday nizolarda asosiy ishitirokchi ma‘muriy organ sanaladi. Demak, endilikda mansabdor shaxslarning qarorlari va harakatlari(harakatsizligi) yuzasidan nizolarni yuzaga keltirish asosi sanalgan qaror haqida tahlilni davom ettiramiz.

Huquqshunolar K.Goziyev hamda A.Axrorovlarning tahlillariga ko‘ra “ma‘muriy hujjat bu ma‘muriy organlarning ommaviy-huquqiy munosabatlarni yuzaga keltirishga, o‘zgartirishga yoki tugatishga qaratilgan hamda ayrim jimoniy va yuridik shaxslar uchun yoxud muayyan xususiy belgilariga ko‘ra ajratilgan

shaxslar guruhi uchun muayyan huquqiy oqibatlar keltirib chiqaruvchi ta'sir chorasi” [9] sifatida belgilangan. Ko'rinib turibdiki, ushbu ta'rif amaldagi Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risidagi qonunda ifodalangan tushuncha bilan bir xillik kasb etmoqda.

Shuningdek, huquqshunos, J.Nematovning qarashlariga ko'ra ma'muriy hujjat(qaror) ning asosan MDH davlatlarida turlicha nomlar bilan atalishini: “ma'muriy akt, davlat ma'muriyatining aktlari, boshqaruvning huquqiy aktlari, ma'muriy hujjat” [10] deb nomlanishiga alohida e'tibor beradi. Lekin bunday nomlanish ma'muriy hujjatlarning maqsadi hamda ularning davlat hokimiyati vakolatini amalga oshirishida deyarli ta'sir qilmasligini alohida takidlash zarur.

Qonunchilik hujjatlariga ko'ra, ma'muriy organlar va ular mansabdor shaxslarining qarorlari deyilganda rasmiy ravishda ifodalanadigan, bajarilishi majburiy bo'lgan “ma'muriy hujjat”ni tushunish maqsadga muvofiq. Xususan, Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risidagi qonunning 4-moddasiga ko'ra ma'muriy hujjat deyilganda, ” ma'muriy hujjat — ma'muriy organning ommaviy huquqiy munosabatlarni yuzaga keltirishga, o'zgartirishga yoki tugatishga qaratilgan hamda ayrim jismoniy yoki yuridik shaxslar uchun yoxud muayyan xususiy belgilariga ko'ra ajratiladigan shaxslar guruhi uchun muayyan huquqiy oqibatlar keltirib chiqaruvchi ta'sir chorasi” tushunilishi belgilangan. Mazkur tushunchaga berilgan qonunchilikdagi ta'rifda uning 5 ta asosiy xususiyati-belgisi borligi ifodalangan deyish mumkin. Mazkur belgilar quyidagilar:

1. Ma'muriy hujjatni ma'muriy organ qabul qiladi (aniqroq aytganda ma'muriy hujjat faqat ma'muriy organ bo'lgan subyektlar tomonidan qabul qilinadi. Va ma'muriy organlar sifatida-davlat boshqaruvi organlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, mahalliy o'zini o'zi boshqarish organlari va maxsus tashkil etilgan komissiyalar);

2. Ma'muriy hujjat davlat huquqiy munosabatlari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, vakolatli organning muayyan funksiyasini amalga oshirish hisoblanadi (ma'muriy hujjat bir tomondan davlatning irodasini bildiruvchi organlari va boshqa tomondan davlatning muayyan funktsiyalari va vazifalarini amalga oshirishga qaratilgan xususiy sub'ektlar o'rtasidagi faoliyat natijasidir);

3. Ma'muriy hujjat ommaviy huquqiy munosabatlarni keltirib chiqaradi, o'zgartiradi yoki to'xtatadi (huquqiy munosabatlarning bir turi sifatida ommaviy

huquqiy munosabatlarni keltirib chiqarishi, mavjudlarini o'zgartirishi yoki bekor qilishi mumkin);

4. Ma'muriy hujjat muayyan jismoniy yoki yuridik shaxslar uchun yoki bir nechta shaxslardan tashkil topgan jamiyat uchun mo'ljallangan (mazkur xususiyar individuallik belgisi sanaladi, ya'ni u alohida shaxslarga qaratilgan yoki bir nechta shaxslardan tashkil topgan jamoaga ham yo'naltirilishi mumkin);

5. Ma'muriy hujjat muayyan huquqiy oqibatlarga olib kelishi (ma'muriy hujjat natijasida ma'lum bir shaxs yoki shaxslar jamoasining muayyan huquqlari vujudga keladi, o'zgaradi yoki bekor qilinadi. ushbu talabni bajarmaslik huquqiy oqibatlarga olib keladi).

Ma'muriy organlar faoliyatini tartibga solishga qaratilgan qonunchilik hujjatlartining eng asosiysi sanalgan “Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida”gi qonunga ko'ra ma'muriy organlarning, ular mansabdor shaxslarining qarorlari yuqorida ko'rsatilgan belgilarga ega bo'lishi talab etiladi. Shuningdek, ma'muriy qarorlariga muayyan talablar ham qo'yilganligini inobatga olish zarur. Jumladan “Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida”gi Qonunning 53-moddasida ko'rsatilgan quyidagi jihatlar ham albatta bo'lishi kerak: Ma'muriy hujjat qonuniy, asoslangan, adolatli, aniq va tushunarli bo'lishi kerak. Ma'muriy hujjatda quyidagilar ko'rsatilishi kerak: ma'muriy hujjatning nomi va u qabul qilingan sana; ma'muriy hujjatni qabul qilgan ma'muriy organning nomi va joylashgan yeri (pochta manzili); ma'muriy ish yuritish ishtirokchilari to'g'risidagi axborot; ma'muriy hujjat orqali hal qilinadigan masalaning tavsifi (tavsif qismi); ma'muriy hujjatning asosi (asoslantiruvchi qismi); qabul qilingan qaror bayoni (xulosa qismi); ma'muriy hujjat ustidan shikoyat qilish muddati va tartibi; ma'muriy organning ma'muriy hujjatni qabul qilgan mansabdor shaxsining (kollegial organ a'zolarining) lavozimi, ismi va familiyasi. Agar mana shu talablar bajarilmasa, ma'muriy organlar mansabdor shaxslarining qarorlarini o'zgartirish yoki bekor qilish masalasi ko'rib chiqilishi mumkin.

Ma'muriy sudlar tomonidan ko'rib chiqiladigan mansabdor shaxslarning qarorlari va harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolarning nazariy-huquqiy jihatlarini tahlil qilishda yana bir muhim jihatni albatta, inobatga olish zarur. Bu jihat ma'muriy organlar mansabdor shaxslarining qarorlarini qabul qilinish tartibi sanaladi. “Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida”gi qonunning 51-moddasida: “Ma'muriy organning mansabdor shaxsi yoki kollegial organ ma'muriy ishni

majlisda ko‘rib chiqish natijalari bo‘yicha ma‘muriy hujjat qabul qiladi”- deb belgilangan. Bu esa mansabdor shaxs tomonidan qaror qabul qilish jarayoni ham kollegial, ham individual tarzda amalga oshirilishi mumkinligini anglatadi. Ma‘muriy qarorni qabul qilish boshqa organlar va mansabdor shaxslarning ko‘rib chiqish natijalari asosida amalga oshirilayotgan bo‘lsa, bunday ko‘rib chiqish “Ma‘muriy tartib-taomillar to‘g‘risida”gi qonunning talablariga muvofiq amalga oshirilishi kerak

Shu bilan birga, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 24.12.2019 yildagi 24-son “Ma‘muriy organlar va ular mansabdor shaxslarining qarorlari, harakatlari (harakatsizligi) ustidan shikoyat qilish to‘g‘risidagi ishlarni ko‘rib chiqish bo‘yicha sud amaliyoti haqida”gi qaroriga [12] ko‘ra ma‘muriy organlar va ma‘muriy organlar mansabdor shaxslarining qarorlari deganda, ma‘muriy organ yoki uning mansabdor shaxsi tomonidan yakka yoki kollegial tarzda qabul qilingan va muayyan huquqiy oqibat tug‘diruvchi hujjat tushunilishi belgilangan. Ko‘rinib turibdiki mazkur normada ham ma‘muriy organ mansabdor shaxslarining qarorlari yakka yoki kollegial tarzda qabul qilinishi mumkin ekan.

Yana bir jihatni nazarda tutish lozimki, qarorlar belgilangan shaklda (masalan, joylardagi ijro hokimiyati organlari qarorlari) yoki erkin tarzda (masalan, fuqaroning murojaatini qanoatlantirishni rad etish to‘g‘risidagi yozma xabar) qabul qilinishi mumkin. Shuningdek, Ma‘muriy organlar va ular mansabdor shaxslarining harakatlari deganda, qaror shaklida ifodalanmagan bo‘lsa ham, biroq manfaatdor shaxslar huquqlari va erkinliklarini buzilishiga olib kelgan yoki ularning huquqlari va erkinliklari amalga oshirilishiga to‘sqinlik qilgan yuridik ahamiyatga ega farmoyishlar tushunilishi kerakligi Oliy Sud tomonidan tushuntirilgan.

Biroq bir masala borki, uni tahlil qilish kerak: qonunchilika ma‘muriy organlar, ma‘muriy organlar mansabdor shaxslarining qarorlari, xatti-harakatlari haqida Normativ-huquqiy hujjat darajasida tartibga solish masalasi mavjud emasligini ko‘rishimiz mumkin. Undan tashqari, qonunchiligimizda ma‘muriy hujjat tushunchasi ifodalangan, uning ta‘rifi berilgan bo‘lib, mazkur ta‘rifga ko‘ra ma‘muriy hujjat rasmiy hujjat ko‘rinib, odatda yozma tarzda qabul qilinadi. Lekin, amaldagi qonunchiligimizda, odatda shaharsozlik hamda ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish to‘g‘risidagi qonunchilikda dalolarnomalar, xulosalarni ham ma‘muriy hujjat bilan bir xil yuridik kuchga ega ekanligini ko‘rmoqdamiz.

Huquqshunos Y.Saidazimov tomonidan ham qonunchilikda mavjud ma'muriy hujjatlar hamda qarorlarning tushunilishi qiyinchiliklar kelirib chiqarishi ta'kidlanib, xorijiy davlatlardan Germaniya Federativ Respublikasi, Fransiya, Rossiya Federatsiyasi, Qirg'iziston va boshqa bir nechta davlatlarda mansabdor shaxslarning qarorlarini(xatti-harakatlarini) bir xil nomda ma'muriy akt degan nom bilan uning tushunilishini osonlashtirish kerak deydi. Ko'rinib turibdiki, qonunchiligimizda mansabdor shaxslarning qarorlari, harakat (harakatsizliklari) haqidagi yagona yondashuvning mavjud emasligi bugungi kunda yana bir muhim muammolardan biri sanaladi. shuningdek, bunday kamchiliklar sudlar tomonidan ham ishlarni ko'rib chiqishda muayyan tushunmovchiliklarning kelib chiqishiga olib kelmoqda. Bunday vaqtda esa, ma'muriy hujjatlar, ma'muriy organlar mansabdor shaxsalarining qarorlari, harakatlari, harakatsizligi bilan bog'liq normalarni bir xillashtirish, joiz bo'lsa, kodifikatsiyalash maqsadga muvofiq bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, ma'muriy sudlar tomonidan ko'rib chiqiladigan mansabdor shaxslarning qarorlari va harakatlari(harakatsizligi) yuzasidan nizolarning nazariy-huquqiy jihatlari:ma'muriy organ, ma'muriy qarorlarning tahliliy hamda qiyosiy mezonlari muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, ma'muriy sudlar tomonidan ushbu nizolarning ko'rilishida fundamental asosning mavjudligi sudlar tomonidan qabul qilinayotgan qarorlarning barqarorligini va to'g'ri asoslantirilgiligini ko'rsatib beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.09.2023 yildagi PF-158-son “O'zbekiston — 2030” strategiyasi to'g'risida”gi Farmoni // <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>;
2. Сафарова III. International standards concerning education in the field of human rights and their significance in the contemporary period // Юридик фанлар ахборотномаси. – 2019. – №. 1. – С. 59-63.
3. J.Nematov. Ma'muriy huquq. O'quv qo'llanma 1-qism. TDYU nashriyoti. 2023y.50-bet.
4. Ichihashi Katsuya hen. “Akchuara Gyouseihou”, Houritsubunkasha, 2010, 48-49-betlar.
5. <https://be5.biz/pravo/a035/6.html>;

6. O‘zbekiston Respublikasining “Ma‘muriy tartib-taomillar to‘g‘risida” gi Qonuni // URL: <https://lex.uz/docs/-3492199>;
7. 2022-yil 21-dekabrdagi “Yangi O‘zbekiston ma‘muriy islohotlarini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-269-sonli Farmon // <https://lex.uz/uz/docs/-6324756>
8. O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining qarori, 24.12.2019 yildagi 24-son// <https://lex.uz/ru/docs/-4711311>;
9. K.Goziyev, A.Axrorov, ”Ma‘muriy huquq” o‘quv qo‘llanma. Toshkent, 2023, TDYU nashriyoti. 65-bet. Onlayn havola: <https://drive.google.com/file/d/1GYc1duY6ObqfEMuQy534oL9pJI1C06CJ/view>
10. J.Nematov, Ma‘muriy huquq”, o‘quv qo‘llanma(I qism). Toshkent, 2023, TDYU nashriyoti, 223-bet. Onlayn havola: <https://drive.google.com/file/d/1BQ8E6uP2lHCpuRB1hvNcJMhxM6A8GoiD/view>
11. Рахманов Ш.Н. Международные договорно-правовые источники дипломатического права международных организаций и их роль в защите персонала международных организаций. Ўзбекистон қонунчилиги таҳлили – Uzbek law review – Обзор законодательства Узбекистана. Тошкент, 2018, № 4. С. 64-71 // https://tsul.uz/files/pdf/uzb_qonunchiligi_tahlili/2018_4_last.pdf.
12. O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining qarori, 24.12.2019 yildagi 24-son//<https://lex.uz/ru/docs/-4711311>.

Research Science and
Innovation House

